№ 40 ԿԻՐԱԿԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 29 **1904** ԿԻՐԱԿԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 29 № 40

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տ է լ է ֆ օ ն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տ է լ է ֆ օ ն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Զավահիր Պետրոսեան Բաղդասարեանցը որդկերանցով, Հռիփսիմէ Թէոդոսեան Բաղդասարեանցը, Սօֆիա Սարգսեան Թումանեանցը, Աւագ, Միքայէլ և Եսայի Սարգսեան Բաղդասարեանցները խորին կսկիծով յայտնում են իրանց բարեկամներին և ծանօթներին, առաջնի ամուսնու, երկրորդի տագեր, իսկ մնացեալներն իրանց Թանգագին եղբօր՝

ԻՍԱՀԱԿ Ս. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի է ունեցել Շուշի, կարճատև բայց ծանր հիւանդութիւնից յետոյ։

(2. կ.) 2—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վստահութիւն դէպի մամուլը. Ճապօնական արշաւանքի նոր փորձ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մարդասիրութեան յաղթանակը. Մամուլի առաջ դռները փակեցին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Ռուս-ճապօնական բանակը. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Գիւղական դատարանն ու դատավարութիւնը։

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

—

Երէկվայ հեռագիրը տեղեկացրեց մեզ թէ Թագաւոր Կայսրը բարեհաճել է ընդունել Պետերբուրգի մամուլի ներկայացուցիչներին և յայտնել է Իր գոհունակութիւնը այդ մամուլից, որ կարողացաւ ժամանակակից դէպքերի հաւատարիմ թարգմանը հանդիսանալ։

«Ես յոյս ունեմ, ասաց Կայսրը, որ այսուհետեւ եւս ռուս մամուլը իր կոչման արժանի կը հանդիսանայ՝ ծառայելու իբրեւ արտայայտիչ մեծ երկրի զգացմունքների եւ մտքերի եւ օգուտ կը քաղէ իր մեծ ազդեցութիւնից հաստատակական տրամադրութեան վրա, ուղէս զի մտցնէ նրա մէջ ճշմարտութիւն եւ միայն ճշմարտութիւն»:

Վստահութեան այդ բառերը, որոնք հնչվեցին Ռուսաստանի Օգոստափառ Պետից դէպի մամուլը, նշանաւոր են և պարունակում են իրանց մէջ խրախոյս և քաջալերութիւն հրապարակական խօսքի գործողների համար, որոնք պարտաւորութիւն ունեն մտցնել հասարակութեան մէջ ճշմարտութիւն և միայն ճշմարտութիւն։

Մամուլը, անկասկած, մեր ժամանակի ամենամեծ և ամենաուժեղ հասարակական գործօններից մէկն է և նրան վերապահված է ահագին ազդեցութիւն մարդկանց տրամադրութեան և մտքերի ու զգացմունքների վրա։ Լուսաւոր մարդկութիւնը վաղուց է, որ օգտվում է մամուլի բարերար ազդեցութիւնից։ Մենք, որ աւելի ուշ ենք սկսել օգտվել այդ գերագոյն գործօնի ազդեցութիւնից, դեռ չենք կարողացել հրապարակական խօսքը հասցնել մինչև երկրի ամենախուլ անկիւնները, բայց և այն փորձը, ինչ որ մինչև այժմ ունեցել ենք, համոզում է մեզ, որ մենք մեծ բարիքներ ունենք սպասելու մամուլից առաջիկայում երկրի և ժողովրդի համար։

ՃԱՊՕՆԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ ՆՈՐ ՓՈՐՁ

—

Այսօրվայ հեռագիրները տալիս են մի քանի մանրամասնութիւններ այն նոր յարձակումների մասին, որ կատարել են ճապօնացիները Պորտ-Արտուրի նաւատորմի և ամրութիւնների վրա։ Քաղաքը և նրա բնակիչները շատ քիչ վնաս են կրել այդ յարձակումներից։ Աւելի զգալի է եղել ռուսաց նաւերի և նրա պաշտօնեաների կրած վնասը, որովհետև սրանք առաջ են մղվել դէպի ճապօնական նաւատորմը և կռւի են բռնվել նրա հետ։

Այն հանգամանքը, որ ճապօնական նաւատորմը ընդհանրապէս իրան հեռու է պահում Պորտ-Արտուրի անմիջական տեսութիւնից և գործում է հեռուից, ենթադրել է տալիս, որ այդ նաւատորմը մի կողմից երկիւղ է կրում դէմ յանդիման կանգնելու Պորտ-Արտուրի առաջ թնդանօթների դէմ, իսկ միւս կողմից առ այժմ իր ծրագրից հանել է Պորտ-Արտուրի ամրութիւնների ռմբակոծումը և աւելի զբաղված է ռուսաց ն ա ւ ա տ օ ր մ ի վրա յարձակումներ գործելու հոգսով, որպէս զի կարողանայ անարգել կերպով զօրք փոխադրել դէպի ծովափերը։ Պորտ-Արտուրը շատ խիստ ամրացրած է և նրա ռմբակոծումը այն մեծ հեռաւորութիւնից, որտեղից այժմ գործում է ճապօնական նաւատորմը, չէ կարող լուրջ երկիւղ ազդել Պորտ-Արտուրի զօրքին։ Եւ միայն այն ժամանակ, երբ նաւահանգստի մէջ եղած բազմաթիւ ականները և մարտանաւերը թուլացած կը լինեն, կարող է որ և է լուրջ վրդովմունքի նշան երևալ Պորտ-Արտուրի մէջ։ Եւ այսօրվայ պաշտօնական հեռագիրը ընդգծում է, որ վերջին յարձակումը չէ ունեցել լուրջ հետևանք Պորտ-Արտուրի համար։

Այժմ ամենաէական հարցն այն է, թէ արդեօք ճապօնական զօրքեր չեն դուրս բերված Մանջուրական ծովափերի փոքր ի շատէ կարևոր կէտերում։ Եթէ այդպիսի մի բան տեղի չէ ունեցել, այն ժամանակ ճապօնական վերջին արշաւանքը պէտք է համարել բոլորովին ապարդիւն և անաջող մի գործ։ Այդ հարցին պէտք է պատասխան տան նորագոյն հեռագիրները։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

—

Ռուսաստանի իրաւաբանական աշխարհը վերջին ժամանակներս սաստիկ հետաքրքրված էր մի հարցով, որ ահագին նշանակութիւն ունի ժամանակակից դատարանի իսկական կոչման տեսակէտից։ Այդ հարցը, որ այնքան աղմուկ տարածեց իրաւաբանական շրջանների և մամուլի մէջ, մի շատ հասարակ դէպքից առաջացաւ։

Պետերբուրգի նահանգական դատարանում քննվում էր մի քրէական գործ։ Սեմջօնով անունով մի հասարակ մարդ մեղադրվում էր, որ գողութիւն էր արել կոտրելով դռները։ Մեղադրվողը խոստովանեց իր յանցանքը։ Չը նայած այս հանգամանքին, մեղադրվողի փաստաբանը, երդուեալ հաւատարմատարի օգնական Պետրօվ իր պաշտպանողական ճառի մէջ դիմեց երդուեալ դատաւորներին և խնդրեց

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆ ՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

I

Գիւղական, դատարանը համաձայն գոյութիւն ունեցող գիւղական օրէնսդրութեան, կազմված է լինում երեք կամ հինգ դատաւորներից, որոնցից իւրաքանչիւրն ունի մի անձնափոխանորդ (կանդիդատ). վերջինս վարում է դատաւորի պաշտօնը նրա հիւանդութեան կամ գիւղից երկարատև բացակայութեան ժամանակ։ Դատաւորները, ինչպէս և գիւղական միւս պաշտօնեաները ընտրվում են երեք տարով, գիւղական հասարակութեան կողմից, ձայների մեծամասնութեամբ։ Դատաւոր ու այլ հասարակական պաշտօնեայ կարող է ընտրվել ամեն մի չափահաս գիւղացի, սկսած 25 տարեկանից, բացի նրանցից, որոնք քրէական յանցանքների համար ընդհանուր դատարանական հաստատութիւնների որոշմամբ զրկված են իրաւունքներից։

Դատաւորները ծառայում են առանց ռոճիկի և հէնց այդ պատճառով գլխաւորապէս, նրանց ամեն օր իրանց անձնական գործերից չը գցելու համար, օրէնքը պարտաւորացնում է նրանց զբաղվել իրանց պաշտօնով, նիստ գումարել, միմիայն կիրակի ու տօն օրերը. լի օրերը կարող են զբաղվել պաշտօնով իրանց ցանկութեամբ։ Դատաւորների անվարձ ծառայելը ծնում է շատ չարիքներ. ձրի ծառայող դատաւորը, շատ հազւագիւտ բացառութեամբ, անտարբերութեամբ է վերաբերվում իր պատասխանատու պարտաւորութիւններին, կամ ամեն կերպ աշխատում է ծառայեցնել իր պաշտօնը իր անձնական շահերին. զեղծումներ է գործում, կաշառք է ուտում, աշխատում է մի բան գզլել գանգատաւորներից, եթէ ոչ դրամ, գոնէ գինի-արաղ, կեր ու խում...

Այդպիսի չարիքները վերացնելու կամ գոնէ սահմանափակելու համար մի քանի գիւղական համայնքեր որոշել են ներկայ տարվանից իրանց դատաւորներին ռոճիկ տալ, ինչպէս տալիս են տանուտէրին, նրա օգնականին, հարկահանին ու գրչին. դատաւորի ռոճիկ որոշված է 60-ից մինչև 100 ր.։ Տարվայ ընթացքում գիւղական դատարանը հազիւ 60—70 նիստ ունենայ. իւրաքանչիւր նիստի համար դատաւորը եթէ ստանայ 1 ր. 50 կ. վարձատրութիւն, որը շատ լաւ օրավարձ է գիւղացու համար (մեր գիւղացու սովորական օրավարձը 50 կոպէկի հազիւ է հասնում), բնականաբար կը զսպի, կը սահմանափակի իր վատ հակումները, քիչ-շատ բարեխղճաբար կը վերաբերվի իր պարտաւորութիւններին։

Գիւղական դատարանի իրաւասութեան ենթակայ են մանր քրէական յանցանքները, այն է՝ անզէն կռիւը, հայհոյելը, մանր աննշան գողութիւնները և այլն ու այն քաղաքացիական գործերը, որոնց արժէքը հարիւր րուբլուց աւել չէ. աւել արժէք ունեցող գործերը գիւղական դատարանը կարող է քննել միմիայն կողմերի համաձայնութեամբ. եթէ կողմերից մինը համաձայն է, իսկ միւսը ոչ, դատարանը զարձեալ իրաւունք չունի քննել գործը, որը անցնում է ընդհանուր դատարանական հաստատութիւններ։ Գիւղական դատարանի վճիռները հաստատվում են կամ բեկանվում նահանգական վարչութեան ձեռքով։ Եթէ դատարանի կայացրած վճիռը կողմերն ընդունած են առանց որ և է առարկման, նա իսկոյն օրինաւոր ույժ է ստանում, ու տանուտէրն էլ իրաւունք է ստանում գործադրել կայացրած վճիռը։ Եթէ կողմերից որ և է մինը անբաւական է, նա վերցնում է վճռի պատճէնը ու վճռաբեկ գանգատ ներկայացնում նահանգական վարչութեան։

Գիւղական դատարանը պարտաւոր է ստացած խնդիրը (օրէնքը պահանջում է բոլոր գանգատները, թէ քրէական և թէ քաղաքացիական, ներկայացնել դատարանին գրաւոր) իսկոյն և եթ ցուցակագրել առանձին մատեանում ու կողմերին և խնդրի մէջ ցոյց տուած վկաներին տանուտէրի միջոցով նախօրօք հրաւիրագրեր ուղարկել, որոշակի նշանակելով գործի քննութեան օրը։ Եթէ կողմերն իրանց վկաներով նիստի օրն են ներկայանում դատարանին ու ներկայացնում իրանց խնդիրը, դատարանը պարտաւոր է, եթէ ժամանակ ունի, ուրիշ հերթական գործով չէ զբաղված կամ շուտ վերջացնելու է հերթականը ու էլ ուրիշը չունի քննելու, նոր գործի քննութեան իսկոյն և եթ ձեռնամուխ լինել, չը յետաձգել, չը ձգձգել նրան ու այդպիսով գիւղացիներին մի քանի անգամ բանից-գործից գցել։

Դատավարութեան կարգն ու պատշաճութիւնը համաձայն օրէնքի պէտք է լինի այնպէս, ինչպէս որ է ընդհանուր դատարանական հաստատութիւններում. վկաները պէտք է հարց ու փորձի ենթարկվեն առանձին-առանձին. մի վկայի ցուցմունք տալու ժամանակ միւսները չը պէտք է ներկայ լինեն, վկաները կողմերի ցանկութեամբ կարող են ենթարկվել երդման քահանայի միջոցով։

Հասարակութիւնը կարող է ներկայ գտնվել դատավարութեան ժամանակ, բացի այնպիսի դէպքերից, երբ գործի հրապարակական քննութիւնը կարող է խախտել հասարակական ամօթխածութիւնը, երբ քննվում է այնպիսի գործ, որի հետ կապ ունեն կանանց պատիւը շօշափող վայրագ հայհոյանքներ ու արարքներ... Այդպիսի դէպքերում դատաւորները պարտաւոր են նիստը դարձնել դռնփակ։ Դատարանի նիստերին չը պէտք է ներկայ գտնվի տանուտէրը կամ նրա օգնականը, քանի որ նրանք կարող են ճնշում գործ դնել դատաւորների վրա յօգուտ այս կամ այն կողմի. տանուտէրի կամ նրա օգնականի մասնակցութիւնը դատավարութեան անպայման արգելվում է։ Նիստերին ներկայ է լինում գզիրը, իբրև ստորին ոստիկանական պաշտօնեայ, կարգապահութեան հսկելու համար ու գտնվում է դատաւորների տրամադրութեան տակ։ Տանուտէրի կամ նրա օգնականի միջամտութիւնը թոյլ է տրվում ու նոյն իսկ պահանջվում որ և է անկարգութեան ժամանակ՝ դատաւորների կամ ներկայ գտնվող հասարակութեան մէջ ծագած. դատաւորների մէջ էլ անկարգութիւններ ծագում են։ Տանուտէրը, եթէ անկարող է գտնվում վէրջ տալ անկարգութեան, փակում է նիստը ու յետաձգում նրան ուրիշ օրվայ. ինքը դատաւորի պաշտօնը գրաւել ու շարունակել նիստը չէ կարող, թէև այդպիսի ապօրինութիւններ տանուտէրներն անում են։

Օրէնքով դատավարութեան ժամանակ խստիւ արգելվում է հայհոյանքը ու անպատկառ խօսակցութիւնը։ Նոյն օրէնքը պահանջում է, որ գործի քննութիւնից յետոյ դատաւորները հեռանան առանձին սենեակ, խորհրդակցեն առանց կողմերի, վկաների ու հասարակութեան ներկայութեան ու կայացնեն վճիռ. եթէ առանձին սենեակ չը կայ, հասարակութիւնն է դուրս գնում ու թողնում դատաւորներին առանձին։ Ամեն մի գործ պէտք է մանրամասն արձանագրվի գաւառական վարչութիւնից տըւած ժապաւինեալ գրքում. արձանագրութեան մէջ պէտք է լինեն վկաների ցուցմունքները, կողմերի բացատրութիւնը, ամբողջ գործը ըստ էութեան ու կայացրած վճիռը։ Արձանագրութիւնը դատաւորները ստորագրում ու վաւերացնում են իրանց կնիքներով. եթէ անգրագէտ են, որ յաճախ պատահում է, վաւերացնում են միմիայն կնիքներով։

Իր իրաւասութեան ենթակայ քրէական գործերի համար գիւղական դատարանը, նայած գործին, կարող է նշանակել հետևեալ պատիժները. ա) երեք րուբլի տուգանք, բ) վեց օր հասարակական աշխատանք, գ) վեց օր բանտարկութիւն. մարմնական պատիժ չը կայ օրէնքով. 60-ական թւականների մարդասէր ոգին, երբ կազմվել է այժմեան մեր գիւղական կանօնադրութիւնը, ջնջել է նրանից մարմնական պատժի լոկ անունն ագամ։ Այդ մեծ բարիքով Անդրկովկասի գիւղական ժողովուրդը պարտական է Կովկասի նախկին փոխարքայ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաեվիչի մարդասիրութեանը։

Նրանց արդարացնել Սեմէօնօվին։ Դատարանի նախագահ Կամիշանսկի նկատողութիւն արաւ փաստաբանին, որ երբ մեղադրվողը խոստովանում է մեղքը, չէ կարելի խնդրել նրան ներելու, արդարացնելու մասին։ Սակայն փաստաբանը չուզեց ենթարկվել նախագահի նկատողութեան. նա իր իրաւունքն էր համարում այդպիսի դիմում անելը երդուեալներին, որովհետև գտնում էր, որ երդուեալները իրաւունք ունեն արդարացնելու մեղադրվողին, նոյն իսկ այն դէպքում, երբ նա խոստովանել է իր յանցանքը։

Նախագահը, երկու անգամ էլ կրկնելով իր նկատողութիւնը, ի վերջոյ հեռացրեց փաստաբանին նիստի դահլիճից, քանի որ նա շարունակ կրկնում էր թէ ինքը իրաւունք ունի։ Նրա տեղ հրաւիրվեց մի ուրիշ փաստաբան, բայց սա էլ նոյնը կրկնեց և նոյնպէս հեռացվեց դատաստանական դահլիճից։

Երկու փաստաբանները գանգատ ներկայացրին կառավարիչ սենատին։ Եւ այսպիսով պետական այդ բարձր հիմնարկութիւնը պիտի վճռէր սկզբունքի տեսակէտից վերին աստիճանի կարևոր մի հարց.—կարո՞ղ են երդուեալները արդարացնել ակնյայտնի յանցաւորին թէ ոչ։ Մինչև որ սենատը քննութեան կառնէր այս հարցը, ռուսաց մամուլի մէջ տաք վիճաբանութիւն սկսվեց։ Նշանաւոր իրաւաբանները գտնում էին, որ դրված է դատաստանի անկախութեան հարցը, որ սենատի վճռից պէտք է կախված լինի թէ ինչ կերպարանք կընդունէ այսուհետև դատավարութիւնը. կը լինի՞ դա չոր ձևականութիւն միայն, թէ կընդունէ և կը գործադրէ այն լայն սկզբունքը, որ մեղադրվողների պաշտպանութեան պէտք է տալ որքան կարելի է շատ միջոցներ՝ մեղաւորների շահերը պաշտպանելու համար։ Դատարանը միայն դատել և պատժել չը պիտի իմանայ, այլ և ներել, մարդասիրութիւն ցոյց տալ։

Եւ ահա սենատը արձակեց իր հեղինակաւոր վճիռը։ Այն նիստը, որ նուիրված էր այդ գործի քննութեան, երկար տևեց և գրաւել էր իրաւաբանական աշխարհի բազմաթիւ ներկայացուցիչներին։ Սենատի օբէր-պրօկուրօր Շչեգլօվիտօվ մի ճառ արտասանեց, որ տևեց երկու ժամ։ Դա մի փայլուն գիտական դասախօսութիւն էր, որի մէջ այդ յայտնի իրաւաբանը փաստերով և նուրբ վերլուծութիւններով ապացուցեց, թէ փաստաբանը իրաւունք ունի խնդրելու, որ ակնյայտնի յանցաւորը արդար ճանաչվի և երդուեալները իրաւունք ունեն արդարացնել այդպիսի յանցաւորին։ Այդ մտքով էլ սենատը վճիռ արձակեց։

Աննկարագրելի է այն հետևանքը, որով ռուս մամուլի մեծագոյն մասը ողջունեց այդ հեղինակաւոր վճիռը։ Ազատ ու անկախ դատաստանը մի նոր յաղթանակ էլ տարաւ։ Ցայտնի է թէ խաւարամիտ տարրերը Ռուսաստանում որքան ատում են երդուեալների դատարանը։ Եւ ահա այդ համակրելի հիմնարկութիւնը, որ ներկայացնում է հասարակական խիղճը դատարանում, ստանում է մի նոր ապացոյց թէ որքան մեծ վստահութիւն է նա վայելում իբրև արդար վճռահատ։

Մարդասիրութիւն, գթութիւն, արդարութիւն։ Ահա ժամանակակից դատարանի ոգին։ Եւ նա նորից, ուժեղ կերպով շեշտվում է ռուսաց բարձր դատաստանական հիմնարկութեան կողմից, որի վճիռները օրէնքի հաւասար ոյժ ունեն։ Այս նոր մղումը կը լինի մի նոր ցուցմունք, որ դատարանը միայն յանցանքի փաստը չը պիտի աչքի առաջ բերէ, այլ և պիտի մանէ յանցանք առաջացնող հանգամանքների քննութեան մէջ։ Եւ իրաւ, քաղցած մի մարդ մի հաց է գողանում խանութից։ Դա յանցանք է և պիտի պատժվի, եթէ նայենք ձևական կողմից։ Բայց այդ արդարութիւնը կը լինի մի մեծ անարդարութիւն՝ մարդասիրութեան տեսակէտից։ Եւ դատարանը չէ կարող չարդարացնել այդպիսի «յանցաւորին»։

Ահա ինչ յաղթանակ տարաւ մարդասիրութիւնը։

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՌԱՋ ԴՌՆԵՐԸ ՓԱԿԵՑԻՆ

Թիֆլիսի մամուլը, առանց բացառութեան, զբաղված է մի տաք պոլեմիքայով։

Ի՞նչ է պատահել։ Ի՞նչ իրարանցում է։

Քաղաքային դուման որոշել է մամուլի ներկայացուցիչներին չը թողնել ներկայ լինելու վարչութեան (ուպրավայի) և նրա բազմատեսակ մասնաժողովների նիստերին։

Դռները փակում են մամուլի առաջ։ «Սպասեցէք, ասում են նրան, մենք կը վճռենք. դուք միայն արդիւնքն իրաւունք ունիք լսել։ Իսկ թէ ինչ ձևով և ինչ պատճառներից դրդված մենք կը տանք այս կամ այն վճիռը, դա մեր գործն է։ Կարճ՝ բիրդ մի խորիր ամեն տեղ, ասում են մամուլին։

Ամբողջ լուսաւոր աշխարհը հասարակական հարցերում մի բարձր սկզբունք է ճանաչում. «մի խելքը լաւ է, իսկ երկուսն աւելի լաւ»։

Երբ մի հասարակական խնդիր պէտք է քուէի դրվի քաղաքակիրթ հասարակութիւնների մէջ, վճռից ու քուէից առաջ շպրտում են նրան հրապարակ, դնում հասարակաց սեղանի վրա։ Ծեծեցէք, քննեցէք, գզգզեցէք, պարոններ, ասում են մամուլի ներկայացուցիչներին։

Du choc des opinions jaillit la vérité—կարծիքների ընդհարումից դուրս է ցայտում ճշմարտութիւնը, ասում է ֆրանսիական առածը։

Նախ մամուլն է քննում հարցն իր բոլոր կողմերով և յետոյ միայն գալիս ընտրված հիմնարկութեան առաջ, ուր հասարակութեան ներկայացուցիչները քուէ են տալիս, վճիռ կայացնում։

Այդ է քաղաքակիրթ հասարակութեան ընդունած ձևը։

Նրանք չեն վախենում, որ մամուլի ներկայացուցիչները կը խառնեն իրանց անհատական շահերն ու կրքերը այդ վէճերի մէջ... որ նրանք կը խծբծեն այս կամ այն անձի պատիւը... Ո՛չ, նրանք դրանից չեն վախենում այն պարզ պատճառով որ՝ եթէ գրողն ուզէ, միշտ կարող է անձնական կրքերով պղծել իր գրիչը. նա միշտ հնար կը գտնի «տող-մէջ» կծել, ցեխ շպրտել իր հակառակորդների վրա։ Նրանք գիտեն, որ դա մարդկային պակասութիւն է և մատերի արանքով են նայում դրա վրա։

Նրանք այդ գիտեն և չեն վախենում. լայն բաց են անում իրանց հասարակական հիմնարկութիւնների դռները մամուլի, քննադատութեան առաջ։

Իսկ մեզանում։ Օ՜, պատկերը փոխվում է այստեղ։

Լռեցէք, մի քննադատէք. լեզուներդ ձեզ պահեցէք։

Ձայնաւոր—«ГЛАСНЫЙ» են և դէմ են «ձայնաւորութեան»—«ГЛАСНОСТЬ»-ի։

Հասարակութիւնն է ընտրել նրանց, իրանք նոյն հասարակութեան հասունացած մասի ձայնը ներկայացնող մամուլին դուրս են քշում հասարակական հարցերի քննութիւնից։

Ամենից ցաւալին այն է, որ ներկայ դումայի ձայնաւորների ընտրութեան ժամանակ մեծ յոյսեր էին տածում, որովհետև ընտրվել էին ինտելլիգենտ մարդիկ, տեղական ինտելլիգենցիայի ամենալաւ ուժերից։ Նրանց մէջ կան նոյն իսկ մամուլի անցեալ ու ներկայ գործիչներ...

Եւ յանկարծ—այդպիսի վճիռ։

Կէս-կոյս (demi-vièrge) լսել էինք, բայց կէս-վճիռ, խոստովանվում ենք, չէինք լսել։ Երբ Ռէննում Դրէյֆուսին «կէս-անմեղ» ճանաչեցին, ամբողջ մամուլը ծաղրեց այդ վճիռը։

Իսկ որքան խոշոր ծաղրի է արժանի մեր ձայնաւորների «կիսաձայն» վճիռը. «մամուլի ներկայացուցիչներին թողնել ներկայ լինելու վարչութեան և մասնաժողովների նիստերին, երբ նախագահներն այդ յարմար գտնեն»։

Փառաւո՜ր, հիանալի վճիռ... միայն մի քիչ ամօթալի։

Խաժակ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կովկասի իշխան կառավարչապետը, լսելով կովկասեան բժշկական կայսերական ընկերութեան միջնորդութիւնը, թոյլատրել է ձրի տարածել Կովկասի ազգաբնակութեան մէջ հետևեալ բժշկական հանրամատչելի գրութիւնները. 1) «Համառօտ ժողովրդական շաքարախտի մասին, գլխաւորապէս Կովկասի չունևոր ազգաբնակութեան համար», 2) «Համառօտ ժողովրդական խրատ խոլերայից պաշտպանվելու համար» և 3) «Խրատ ականջի, կոկորդի և քթի հիւանդութիւններ ունեցողներին»։

—

Կովկասեան շերամապահական կայարանի ստացած տեղեկութիւններին նայելով՝ մեր երկրում արագ աճում է շերամապահութիւնը։ Նրա տարածման ամենախոշոր շրջաններն են Գօրու, Կախեթիայի և Քութայիսի շրջանները։ Միայն Քութայիսի նահանգի չորս գաւառների մանր շերամաբոյծները ծախել են անցեալ տարի 1,500,000 րուբլու կոկոն։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը մի շատ կարևոր շրջաբերական է ուղարկել ուսումնարանական շրջանների հոգաբարձուներին։ Այդ շրջաբերականով առաջարկում է նա հոգաբարձուներին՝ որքան կարելի է ջանք գործ դնել բարելաւելու գիւղական վարժուհիների նիւթական և բարոյական վիճակը, որպէս զի նրանք կարողանան հանգիստ սրտով նուիրվել իրանց ազնիւ ու օգտակար հասարակական գործին։

—

Վրաց ազնուականութեան կալուածական բանկը նախընթաց տարվայ բոլոր հաշիւների հաշուէկշիռը արդէն դուրս է բերել։ Հաշիւներից երևում է, որ բանկն այդ տարվայ մէջ ունեցել է զուտ արդիւնք 360,000 րուբլի, չը նայելով, որ այդ տարին եղել է ամենաանյաջող տարիներից մէկը. միայն Բագուի մի գործի մէջ բանկն ունեցել է 45,000 ր. կորուստ։

—

Ուրբաթ երեկոյեան մի խումբ դերասաններ և մի քանի սիրողներ վրաց ազնուականների թատրոնում ներկայացրին «Ջինօ-ճապօնական պատերազմը» և «Իմ պաշտօնս խոմփալն է»։ Երկու պիէսներն էլ չափազանց ծիծաղաշարժ, բայց և չափազանց կոպիտ ֆարսեր են, առանց որոշ բարոյական բովանդակութեան։ Դերակատարներից Տէր-Դաւթեան, Վարդուհի, Վրոյր այնպիսի ծանօթ ու յայտնի անուններ են մեզանում, որ նրանց մասին խօսելն անգամ աւելորդ է։ Մնում են սիրողները, իսկ դէպի դրանց թոյլութիւնը պէտք է խնայող լինել։ Թատրոնը բաւական մեծ հասարակութիւն էր գրաւել։

—

Ռուսական երկաթուղիների ընդհանուր վարչութիւնը կարգադրել է, որ Անդրկովկասեան երկաթուղու վագոններից 200 հատ վագոնցիստերներ ուղարկվեն Միջին-Ասիական երկաթուղիներին, նրանց վագոնների թիւն աւելացնելու համար։

—

Ռուսական պատմաբանների ընկերութեան Թիֆլիսի ճիւղի նախագահը խնդիր է յարուցել ընկերութեան գլխաւոր վարչութեան մէջ, որ վերջինս բաց անէ Թիֆլիսի ռուս գաղթականների գլխաւոր կայանում մի ձրի գրադարան-ընթերցարան։

—

Բագուի գիմաց, Կասպից ծովի մէջ Սուրբ կղզու վրա (Նարգինից մի քիչ հեռու) Նօբէլ ընկերութիւնն արդէն ունի 7 հատ փորձնական նաւթահոր։ Այստեղ աշխատողներին խստիւ պատուիրված է ոչ մի լուր չը հաղորդել կատարված աշխատանքների և ստացված արդիւնքների մասին։ Այդ գաղտնապահութեան նպատակն է սախպել դրացի հողատէրերին էժան ծախել իրանց հողաբաժինները Նօբէլ եղբայրներին։ Չը նայելով այդ խիստ գաղտնապահութեանը, կրկին լուր է տարածվել, որ այդ հորերից մի քանիսը շատրուան են խփել. բայց նորից փակվել։

—

Թիֆլիսի պ. նահանգապետը, դիմելով քաղաքային վարչութեան, խնդրում է հաղորդել տեղեկութիւններ Պետերբուրգի համալսարանում Բելինսկու անունով պահվող որդեգիրների մասին։

—

Թիֆլիսի դումայի ձայնաւոր պ. Կօժինը մի խնդիրքով դիմելով պ. քաղաքագլխին և պարզելով Թիֆլիսի համար բարեկարգ պարտէզներ ունենալու կարևորութիւնը, որոնցից ներկայումս բոլորովին զուրկ է քաղաքը՝ առաջարկում է վերոյիշեալ նպատակի համար գնել Մադաթեան կղզուց մի կտոր հող և գցել օրինաւոր պարտէզ։ Եւ որովհետև հողի տէրը, իմանալով քաղաքի դիտաւորութիւնը, կարող է բարձր գներ պահանջել, ուստի Կօժին առաջարկում է այդ դէպքում վարվել համաձայն այն օրէնքների, որոնցով առաջնորդվում են մասնաւոր մարդկանց կալուածքները գնելիս։ Որպէս զի քաղաքը ներկայ դէպքում մեծամեծ ծախքերի մէջ չընկնի, ձայնաւոր պ. Կօժինը առաջարկում է համաձայնութիւն կայացնել Թիֆլիսի Կրուժօկի և ժողովարանի հետ, որոնք նոյնպէս վաղուց դիտաւորութիւն ունեն ձեռք բերել յարմար հող սեփական շինութիւն կառուցանելու համար։ Հողը պիտի գնվի քաղաքի անունով և գցուի նրա վրա պարտէզ, որի երկու կողմից կը շինվեն խանութներ քաղաքի եկամուտները շատացնելու համար։ Խանութների վերին յարկերում յայտնի պայմաններով կարելի է թոյլ տալ Կրուժօկին իր համար բնակարաններ կառուցանել, իսկ միւս մասում ժողովարանին։ Հողը ձեռք բերելու համար Կօժին առաջարկում է գումարը վերցնել Կրուժօկի միջոցներից։ Ի վերջոյ պ. Կօժինը խնդրում է քաղաքագլխին իր այս առաջարկը ներկայացնել քաղաքային դումային և եթէ վերջինս սկզբունքով կը համաձայնվի, ընտրել մասնաժողով, և յանձնարարել 1) պարզել Մադաթեան կղզու վրա քաղաքի և մասնաւոր անձանց ունեցած հողերի չափը, պահանջելով վերջիններից այն դոկումենտները, որով իրանց սեփականատէր են համարում այդ հողերի և 2) մշակել այն պայմանները, որով կարելի կը լինի գնել այդ հողերը քաղաքի համար։

—

Էջմիածնի գաւառի ՔԵՕՐՓԱԼՈՒ գիւղից գրում են. «Ամսիս 22-ին, կիրակի օրը պատարագից յետոյ կատարվեց մաղթանք, խնդրելով յաջողութիւն Մեծն Ռուսիոյ Կայսերին։ Մեր գիւղը գտնվում է Վաղարշապատից 8 վերստ հեռաւորութեան վրա։ Մեր ժողովուրդը բարի և աշխատասէր է, բայց ջուր չունենալու պատճառով աղքատ դրութեան մէջ է. գիւղում հարուստներ հազուագիւտ են, այն էլ Երևանում, որոնք ոչ մի զգալի օգնութիւն չեն արել մինչև այժմ իրանց գիւղին։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ճապօնական կառավարութեան շրջաբերականը։ Հեռագիրներից իմացանք, որ ճապօնական կառավարութիւնը մի շրջաբերական յիշատակագրով պատասխանեց ռուսաց կառավարութեան շրջաբերականին, որով պատերազմի պատասխանատուութիւնը գցվում էր ճապօնական կառավարութեան վրա։ Այդ պատասխանագրով Ճապօնիան աշխատում է ապացուցանել, թէ Ռուսաստանը, Ճապօնիայի նման եռանդով պատրաստվում էր պատերազմի։ Ապա նա հաստատում է, թէ չէ խախտել միջազգային իրաւունքը, սկսելով պատերազմական գործողութիւնները առանց պատերազմ յայտարարելու, որովհետև, իբր թէ միջազգային իրաւունքը թոյլ է տալիս պատերազմական գործողութիւններ առանց պատերազմ յայտարարելու։

Ճապօնական մամուլի կարծիքները։ Ֆրանսիական «La Revue» հանդէսի մէջ առաջ են բերված ճապօնական մամուլի մի քանի օրգանների կարծիքները ռուս-ճապօնական պատերազմի առիթով։ Ի հարկէ, այդ հանդէսները աշխատում են ամեն կերպ արդարացնել Ճապօնիայի վարմունքը և ցոյց տալ, որ մեղաւորը Ճապօնիան չէ, այլ Ռուսաստանը. ուստի մենք միայն հետաքրքրութեան համար առաջ ենք բերում մի քանիսը այդ կարծիքներից։

Կէյզէյ հանդէսը պարունակում է մի վերին աստիճանի պատերազմասէր յօդուած, որի հեղինակը, Մացիմիւրա, խրախուսում է երիտասարդներին գնալ, սպանվել պատերազմի դաշտում ասելով. «Ուշ թէ շուտ պէտք է մեռնել, ուրեմն աւելի լաւ չէ՞ մեռնել ճապօնական գերիշխանութեան համար Հեռաւոր Արևելքում։ Փոխանակ անհետանալու որպէս աննպատակ միջատներ, անհետանանք իբրև հերոսներ մի պատերազմի մէջ, որ մղում ենք բարբարոսների դէմ»։ Անշուշտ, Ճապօնիայի հրապարակախօսը ակնարկում է ռուսներին, բայց հակառակորդին բարբարոս անուանելը մի սովորական ձև է, որին դիմում են նոյն իսկ խակական բարբարոս ազգերը իրանց թշնամիներին անուանարկելու համար։ Ճապօնական հանդէսը դրանով չէ բաւականանում. նա ինքնագովութեամբ պարծենում է, շարունակելով. «Շատ շուտով կը յաղթենք ռուսներին. շատ կարճ ժամանակում նրանց նաւատորմը կընկղմվի ծովի խորքերը և նրանց զինուորները կը գնահատեն նոյնպէս ճապօնական թնդանօթների արժէքը»։

Մի այլ հեղինակ՝ Ինատակի Մանջիրօ՝ պնդում է, որ Ճապօնիան կոչված է ծառայել իբրև սարածող արևմտեան քաղաքակրթութեան Հեռաւոր Արևելքում. բայց, ասում է նա, ճապօնացիները շատ են զարգացնում մտաւորականութիւնը, բայց մռացութեան են տալիս հոգու զարգացումը։ Եւ սակայն իրանց քաղաքակրթիչ դերը կատարելու համար, հարկաւոր է, որ նրանք զարգացնեն և զգայնականութիւնը։ Այդ առիթով, հեղինակը յայտնում է, որ ռուսաց նախկին զինուորական մինիստր Կուրօպատկինը, որին մարկիզ Իտօն դիմեց հարցմունքով, թէ ո՞րն է ճապօնական զաստիարակութեան թոյլ կողմը, պատասխանեց. «ձեր մեծ պակասութիւնը այն է, որ

քօրօրովին զանցառութեան էք տուել երա-ժշտութեան զգացմունքը և ճաշակը»։

Մի այլ հեղինակ, Ֆիւկիւշի Ժէնիչիրօ, «Տա-յիօ» հանդէսի մէջ բաւական զգուշած ախոր-ժակ է ցոյց տալիս Չինաստանը կլանելու մա-սին Եապօնիայի կողմից։ Խօսելով եապօնական քաղաքականութեան մասին Չինաստանում, նա ասում է, որ Չինաստանի ամբողջութիւնը միայն մի լաւ պարադօքս է քաղաքագէտնե-րին զուարճացնելու համար։ «Իսկապէս, Չի-նաստանի բաժանումը ներկայանում է իբրև մի անխուսափելի լուծում։ Մարդ չէ կարող պահպանել մի տուն, որ ընկնում է, փրադնե-րով կամ օրհնած ջրով և Չինաստանը վաղ թէ ուշ փշրանք կը դառնայ։ Եապօնիայի շահն է, որ այդ բանը որքան կարելի է շուտով կա-տարվի։»

Ինչ նուեց եապօնացիներին Վլադիվօստօկի մի օրվայ ռմբակոծումը։ «Новое Время» թեր-թը նկատում է, թէ որովհետև փետրվարի 23-ին եապօնացիները 200 հրացէն բաց թո-ղեցին և ամեն մի թնդանօթաձգութիւն նստում է մօտ 3000 րուբլի, ուստի այդ օրվայ ամ-բողջ ռմբակոծութիւնը նստեց նրանց վրա 600,000 րուբլի, առանց մի վնաս հասցնելու քաղաքին։

Մեծ պետութիւնները և Չինաստանը։ Գեր-մանական դիպլօմատիան այն կարծիքի է, որ Ֆրանսիան և Անգլիան ամենևին հակված չեն միջամտել պատերազմին և կարող են խառն-վել միայն այն ժամանակ, երբ Ամերիկան և Չինաստանը կանգնեն Եապօնիայի կողմը։ Չի-նաստանի վարմունքը երկդիմի է. վախ կայ, որ չինացիների գործողութիւնները, եթէ նը-րանք ուղղված կը լինեն Ռուսաստանի դէմ, առաջ կը բերեն Եւրօպայի միջամտութիւնը, որովհետև կը գրգռեն «մեծ բռունցքների» ա-տելութիւնը դէպի օտարազգիները։

Վաշինգտօնից հաղորդում են Բեռլինի լրա-գիրներին. «Սպիտակ տան մէջ համոզված են, որ չինացիների ատելութիւնը դէպի օտար-ները, այժի կայսրուհու և նրա մօտիկ խոր-հրդականների խարդաւանքները կարտայայտ-վեն շատ մօտ ապագայում ցաւալի իրողու-թիւններով։ Անկասկած է, որ չինական կա-ռավարութիւնը պատրաստ է ամեն օր խախտել չէզոքութիւնը։ Սակայն ոչ ոք չէ մտածում, թէ երբ չինական չէզոքութիւնը խախտվի, Ֆրանսիան առիթ կունենայ միջամտել ռուս-եապօնական պատերազմին։ Աւելի պէտք է ի նկատի ունենալ ռուս-չինական պատերազմի հաւանականութիւնը։

ՌՈՒՍ-ԵԱՊՕՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ

Մենք խօսեցինք երկու թշնամի պետութիւն-ների ծովային ուժի մասին։

Ցամաքային զօրութեան տեսակէտից յայ-տնապէս Ռուսաստանը ջախջախիչ առաւե-լութիւն է ներկայացնում Եապօնիայից։ Ռուս կառավարութիւնը տասնապատիկ հզօր է քան Միկադօյի կառավարութիւնը։ Մինչ-դեռ Ռուսաստանը՝ ի պահանջել հարկին, կա-րող է մինչև 5,000,000 այլ և այլ զէնքի, [illegible] հեծելազօր, թնդանօթաձիգ, սակրաւոր, կօզակ, քաղաքային (միլիցիա) զօրք հանել պատերազմի դաշտը, Եապօնիան հա-զիւ 500,000 զինուոր [illegible] բանակ ունի։ Բայց, որովհետև Միկադօն [illegible] մօտ 30 միլիօն հօգու վրա, [illegible] որ Եապօնիան նոյն [illegible] կարողանայ կրկնապատկել, եռապատկել իր բանակի զօ-րաքանակը։ Այնուամենայնիւ, շատ պարզ է, որ նա անկարող է [illegible] Ռուսաստանի [illegible] զօրութեան հետ։

Ինչ վերաբերում է երկու պետութիւնների [illegible], որոնց կարծիքը [illegible] հետաքրքիր է [illegible] մեր ընթերցողներին [illegible]

Գաղղիական սպայական (lieutenant-colonel) [illegible]

—«Ռուսները [illegible] թշնամու [illegible] զօրքերի մէջ։ «Ծայրն ուղղում է»՝—այս միակ [illegible] կարելի է [illegible] զինուորին [illegible] կարելի է նրան [illegible] պատերազմական [illegible] կազմակերպութիւնը, կրա-[illegible] Որքան ժամանակ որ

ռուս զինուորը իր սպային, իր օֆիցե-րին տեսնում է, որքան ժամանակ որ նը-րանից կարողանում է յստակ հրաման-ներ ստանալ, երբեք չէ թուլանում։ Ընդ-հակառակը՝ ֆրանսիացի զինուորը գիտէ ի հարկին իր անձնական ներշնչման հետևել. բացի այդ նա աւելի է զգացվում փառքի հե-ռապատկերից։ Յիշում եմ, որ մի օր, Սեվաս-տօպօլի պաշարման ժամանակ, մի ռումբ ըն-կաւ մի խրամի մէջ։ Նախ քան պայթելը, մի զինուոր բռնեց և գցեց նրան հեռու։ Այդ գործի համար նա յիշատակութեան արժանա-ցաւ։ Այդ օրվանից սկսած՝ մի և նոյն ճար-պիկութիւնը կրկնվեց քսան անգամ։

«Տարօրինակ բան, ռուսները ցրտից նեղ-վում են մեզանից աւելի։ Այդ նրա համար է անշուշտ, որ նրանք սովորական կեանքում վարժված են կլիմայի խստութեան դէմ կա-տարեալ միջոցներ ձեռք առնելու։ Մինչդեռ վրանի տակ բոլորովին ուրիշ բան է. միթէ կարելի է վառարաններ հաստատել։

«Բայց, հակառակ ամեն բանի, ռուս զինուորը լինելով կարգապահ, կուրօրէն հետևող իր պե-տերի հրամաններին, կարող է տանել ամեն զրկանք, ամեն նեղութիւն արիաբար։ Բացի այդ, նա լաւ է հագնված և կտաւէ մի թեթև, փոքրիկ մախաղ է կրում, որը ահագին դիւ-րութիւն է տալիս քայլելու ժամանակ։ Եւ ռուս զինուորը ընդհանրապէս լաւ քայլող է Գալով հեծելազօրքերին՝ նրանք շատ չարքաշ և ներվային ձիեր ունեն, որոնք կարող են նոյն իսկ մի քանի ափ դարմանով բաւակա-նանալ։

«Պէտք էր եապօնական զինուորի յատկու-թիւնները ճանաչել, որպէս զի կարելի լինէր կարծիք յայտնել երկու բանակների ընդհար-ման հաւանական վախճանի մասին։ Բայց, դարձեալ կրկնում եմ, որ ռուսը մի սարսա-փելի թշնամի է ներկայացնում»։

Այժմ տեսնենք եապօնական զինուորի յատ-կութիւններն ու թերութիւնները։ Զօրավար Պէտուայս հետևեալ կերպով է բնորոշում եա-պօնական զինուորին։

—«Եապօնացիները Ֆրանսիայի աշակերտ-ներն են։ Դեռ ևս 1866 թւին, մի ֆրանսիա-կան միսսիա, որի գլխաւոր էր հարիւրա-պետ Շանուան, ձեռնարկեց եապօնական բա-նակի կրթութեան։ 1868 թւին վրա հասաւ Եապօնիայի մեծ յեղափոխութիւնը և միսսիան պարտաւորվեց թողնել եապօնական զինուոր-ներին մարզելու պաշտօնը և վերադառնալ Եւ-րօպա։

«Քիչ յետոյ, 1872 թ. Միկադօն մի նոր միսսիայի ուղարկումը խնդրեց Ֆրանսիայից։ Նշանակվեց գնդապետ Մէօնիէ, որը ամբողջ ութ տարի, անդուլ, անդադար շարունակեց կազմակերպել եապօնական բանակը, ֆրան-սիականի ձևով։ Այդ սրանից մօտ քսան տա-րի առաջ էր։ Այնուհետև Եապօնիան՝ մի կող-մից իր օֆիցերներին Եւրօպա ուղարկեց ի-րանց զինուորական կրթութեան համար, միւս կողմից զինուորական դպրոցներ ստեղծեց երկ-րում, ճիշդ մեր դպրոցների օրինակով։

«Մեր մեծ զօրահանդէսների՝ մանեօվրների ժամանակ, մեր կատարած դիտողութիւններից այն էր հետևում, որ եապօնական օֆիցերը լուրջ է և կատարելապէս կրթված։ Մենք մօտից տե-սանք, մասնաւորապէս գնդապետի տեղակալ Ակասկին՝ Պարիզի եապօնական դեսպանա-տան զինուորական կցորդին (attaché militaire), և զարմացած մնացինք նրա թէ զինուորական ոգուց և թէ այն հոգածութիւնից, որ նա ցոյց էր տալիս ըմբռնելու՝ մեր զինուորական պե-տերի կողմից զօրքերին տուած հրամանների և այս վերջինների կատարած շարժումների արժէքը։ Եապօնական զինուորը ունի նոյնպէս շատ լուրջ յատկութիւններ։ Սակաւապէտ է, շատ դիւրաթեք, յոգնութեան դիմացող, յան-դուգն լինելու սատիճան քաջ և բացի այդ՝ վառված մի կրակոտ հայրենասիրութեամբ։ Վերջին պատերազմները—1895 թւի չին-եա-պօնական և 1900 թւի չին-եւրօպական պա-տերազմները—եապօնացի զինուորներին և նա-ւաստիներին ներշնչեցին մի կոյր վստահու-թիւն դէպի իրանց պետերը։ Նաւային զին-ւորները մանաւանդ մի ճշմարիտ պաշտամունք ունեն ծովակալ Սախտօի համար, և կարծում են, որ նրա հրամանատարութեան տակ ի-րանց նաւատորմը անյաղթելի է։ Պետերի ար-ժանիքը, հայրենասիրութեան ոգին և զինուորի վստահութիւնը եապօնական բանակը դարձ-նում են մի հզօր թշնամի»։

Զաւէն

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

28 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փոխարքայ գեներալ-ադիւ-տանտ Ալեքսէեվի հեռագիրը Նորին Կայսերա-կան Մեծութեան անունով՝ փետրվար 27-ին Մուկդէնից. «Նաւատորմի հրամանատար ծո-վակալի օգնական Մակարօվը փետրվարի 26-ին Պորտ-Արտուրից տեղեկագրում է հետևեալը. փետրվարի լոյս 26-ի գիշերը դուրս եկած 6 ականանաւերը, որոնցից 4-ը I կարգի կապի-տան Մատուսեվիչի ընդհանուր հրամանատա-րութեան տակ՝ հանդիպեցին թշնամու ականա-նաւերին, որոնց եռևից երևացին կրէյսէրնե-րը։ Տեղի ունեցաւ տաք կռիւ, որի մէջ «Վլաստնիյ» ականանաւը, լէյտենանտ Կարցեվի հրամանատարութեան տակ, Ուայտխիտի ա-կանով ընկղմեց թշնամու մի ականանաւը։ Վերադարձի ժամանակ «Ստերեգուշչիյ» ակա-նանաւը, լէյտենանտ Սերգէեվի հրամանատա-րութեամբ, ջարդոտվեց, զրկվեց մեքենայից և սկսեց ընկղմվել։ Առաւօտեան ժամը 8-ին 5 ականաւերը վերադարձան։ Երբ պարզվեց «Ստերեգուշչի» ականանաւի կրիտիքական դը-րութիւնը, ես տեղափոխեցի իմ դրօշակը «Նօվիկի» վրա և «Նօվիկ» ու «Բայան» նաւե-րի հետ միասին դուրս եկայ ազատելու հա-մար, բայց յայտնվեց, որ ականանաւի մօտ կան թշնամու հինգ կրէյսէրներ և մօտենում էր զրահակիր էսկադրան։ Փրկել չաջողվեց։ Ականանաւը ջրասոյզ եղաւ։ Կենդանի մնացած նաւաստիների մի մասը գերի ընկաւ։ Գիշե-րային յարձակման մասնակցող նաւերի վրա ծանր վիրաւորվեց մէկ օֆիցէր և թեթև կեր-պով վիրաւորվեցին երեք հոգի. սպանվեցին երկու զինուորներ և վիրաւորվեցին 18 հոգի։ Ժամը 9-ին հաւաքվեցին թշնամու 14 նաւեր և սկսվեց մեծ տարածութիւնից Պորտ-Արտու-րի ռմբակոծութիւնը ծանր թնդանօթներով թշնամու զրահակիր էսկադրայից, որ շարու-նակվեց մինչև ցերեկվայ մէկ ժամը։ Բատա-րէաների հաշւով, թշնամին արձակեց 154 տասներկու դիւյմանոց ռումբեր։ Նաւերի կրած վնասները աննշան են և նաւերը կատարելա-պէս պատրաստ են կռւի։ Նրանց կրած կո-րուստներն են. թեթև վիրաւորված է մէկ օ-ֆիցեր, զինուոր սպանված է մէկ և վիրաւոր-ված են 4։ Գիշերային լուսաւորութիւնը էլէկ-տրական ցոլացուցիչներով բատարէաներից շատ աջող էր, և մի քանի անգամ բատարէա-ներից արձակված առանձին ռումբերով ակա-նանաւերը յետ էին քշում հակառակորդին։ Ցերեկով ռմբակոծութեան սկզբից բերդի թըն-դանօթները պատասխանում էին թշնամու կրակին։ Բոլոր նաւերի վրա ծառայողները մեծ հանգստութեամբ էին պահում իրանց և ստորին տախտակամածների վրա շարունակ-վում էին սովորական աշխատանքները, թէ-պէտև ռումբերն ընկնում էին նաւերի միջև, ծածկելով նրանց ռումբի կտորներով։ Ռմբա-կոծութիւնը այդպիսի հեռաւորութիւնից կարելի է անհետևանք համարել։ Զեկուցված է, որ «Տա-կասաօ» կրէյսէրի վրա նկատել են նշանաւոր փասսեմներ, որ չը նկատեցին յիսուն կաբէլ-տօվներից (իւրաքանչիւր կաբէլտօվը 100 սա-ժէն է) ոչ պակաս հեռաւորութեան պատճա-ռով։ Ռումբերի մի մասը նրանք արձա-կում էին 12 վերստից։ Վերոյիշեալի մա-սին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Մեծութեանը»։—Ի լրումն փետրվար 27-ի հեռագրի ամենահպատակօրէն զեկուցա-նում եմ Ձերդ Մեծութեանը, որ Պորտ-Արտուրից ստացված զեկուցման համեմատ, փետրվարի 26-ին եապօնական կրէյսէր-ների հետ ականանաւերի ունեցած կռւի մէջ վիրաւորված են I-ին կարգի կապիտան Մատուսէվիչ, միչման Ալէքսանդրօվ և ինժե-նէր-մեխանիկ Բլինօվ թեթև կերպով, իսկ միչ-ման Զաեվ ծանր վէրք ստացաւ գլխում աջ աչքը կորցնելով։»

Փոխարքայի հեռագիրը Նորին Մեծութեան անունով Մուկդէնից փետրվարի 27-ից. «Պորտ-Արտուրի կօմենդանտը զեկուցանում է հետե-ւեալ մանրամասնութիւնները բերդի ռմբակո-ծութեան մասին փետրվարի 26-ին. երբ թըշ-նամին կրակ բացեց, նրան սկսեցին պատաս-խանել մեր բատարէաները. թշնամու 6 նա-ւեր Լեաօտէշանի եռևից վերաձիգ կրակ բա-ցին բերդի վրա։ Ռմբակոծութիւնը վերջա-ցաւ ցերեկվայ 1 ժամ 15 րօպէին։ Հակառա-կորդը արձակեց մինչև երկու հարիւր ռում-բեր։ 15 էլէկտրիչեսկի Ուտեօսի բատարէա-ներից արձակված ռումբերից մէկը սաստիկ վնասեց եապօնական կրէյսէրին։ Ռմբակոծու-թեան հետևանքներն աննշան են։ Վիրաւոր-ված են 6 զինուորներ։ Քաղաքում սպանված են երեք մասնաւոր անձինք և ծանր վիրա-ւորված է մէկը։ Գեներալ-լէյտենանտ Ստե-սէլի վկայութեան համեմատ, ափային բատա-րէաների պարոն օֆիցէրները և զինուոր-ները աչքի էին ընկնում իրանց օրինակելի արիութեամբ և թնդանօթաձգութիւնը կատա-րում էին օրինակելի կարգով։ Վերոյիշեալը ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Մեծութեանը»։

28 փետրվարի

ՏՕԿԻՕ։ Սէուլից մինչև Ուի-Ջժու շինվելիք երկաթուղու վերաբերեալ կօնցեսսիան ստո-րագրված է։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Ռուզվէլտ նախագահը կառա-վարչական կարգադրութիւն հրատարակեց, ո-րով պետական ծառայութեան մէջ եղած բո-լոր անձերը հրաւիրվում են ոչ միայն կատա-րելու նախագահի հրատարակած չէզոքութեան պրօկլամացիայի հրամանները, այլ և հեռու մնալ այն բոլոր վարմունքներից ու բերանացի նկատողութիւններից, որոնք կարող են կռւող կողմերից որ և մէկին գրգռել կամ վիրաւորել։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սալօնիկի վիլայէթից հաղորդում են, որ մի քանի գաւառներում չետաներ են երևացել։ Ֆիլիպպօպօլի շրջանում գտնվում են 2,600 ապստամբներ։

ԿԻՇԻՆԵՎ։ Երկու շաբաթ քննելուց յետոյ դատաստանական պալատը այսօր յայտնեց իր վճիռը Րուսնակի և միւս 56 հոգու գործի մա-սին. դրանցից 18-ը մեղադրվում էին սպա-նութիւնների և հակահրէական անկարգու-թիւնների, իսկ միւսներն անկարգութիւնների մէջ։ Րուսնակը և Բօրդիեանը մեղաւոր են ճա-նաչված Ֆօնարաժի ամուսինների սպանու-թեան մէջ և դատապարտված են՝ առաջինը 4 տարվայ, երկրորդը 1 տարի 8 ամսվայ տա-ժանակիր աշխատանքի. 15 մեղադրեալներ անկարգութիւնների համար դատապարտված են ամեն մէկը 1 տարի կալանաւորների բաժ-նին. 3 հոգի դատապարտված են 4 ամիս բանտարկութեան և 36 հոգի արդարացված են։ Երկու քաղաքացիական պահանջ թողնված են առանց քննութեան և 64 պահանջ՝ առանց գոհացման։ Պահանջները յայտնվում էին բա-ցառապէս հրէաների կողմից։

ՊԱՐԻԶ։ Չէմուլպօում ոստիկանութիւնը ձեր-բակալեց Կօրէայի թագաժառանգի անհրաժեշտ-դուն, երբ նա պատրաստվում էր նաւ նստել և Շանհայ մեկնել. նրա մօտ գտնվել են կա-րևոր դօկումենտներ. ենթադրում են, որ կօ-րէական կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունէր յարաբերութիւն սկսել Ռուսաստանի հետ։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտ. գործ.)։ Բոլոր ռուսական զօրքերը քաշվեցին դէպի Ուի-Ջժօու, ուր բարձրացրին հողապատնէշ, որը պէտք է կազ-մէ ընդհանուր պաշտպանողական սիստեմի մի մասը՝ միացած այն ամրութիւնների հետ, որ շինել են ռուսները Եալուի ձախ ափին։

ՍէՈՒԼ։ Եապօնական սապեօրները զբաղված են ամենուրեք դէպի հիւսիս տանող վատ ճա-նապարհներ սարքելով։ Եալուից հարաւ կանգ-նած է ռուսական հեծելազօրքի մի բաժին, մօտ 3,600 մարդ, երկու քառաթնդանօթ մարտկոց-ներով։ Այդ զօրքերը՝ ակներև է, որ ծառայում են իբր խուզարկուներ։

ԲԵՐԼԻՆ։ Երկրորդ զօրաբանակի մի մասը ներկայումս գնում է դէպի Կօրէա։

ՊԱՐԻԶ։ Եապօնական ծովային ագենտը բացատրութիւն տուեց այն նամակների մա-սին, որ ստացել էր նա դիւանատան գրա-գրից, որը ձերբակալվել էր ծովային մինիստ-րութեան մէջ. նա հաղորդեց և իր պատաս-խանի բովանդակութիւնը։ Ձերբակալվածը մերժում է ամեն յանցանք և պնդում է, որ նա դաւադրութիւնների զոհ է։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բ. Դուռը, բստ երևոյթին, տրամա-դրված է աւելի բարեյաջող կերպով՝ համաձայ-նութիւն կայացրած պետութիւնների պահանջ-ներն ընդունելու և մակեդօնական ժանդար-մերիայի րէֆօրմների համար։

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ։ Պատգամաւորների ժողովը ընդունեց օրինագիծ նորակոչների մասին։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ («Րէյտ. գործ.»)։ Ռուսական զօրքերը Կօրէայում հեռանում են դէպի հիւ-սիս. նրանք մտադրութիւն ունեն Ի-Ջչօուն պաշտպանողական հիմնակէտ դարձնել։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ։ Երկաթուղով մասնաւոր բեռների փոխադրումը դադարելու պատճա-ռով, վերսկսվեց սայլով փոխադրելու ձևը մին-չև Նիկօլսկ-Ուսսուրիյսկիյ 50 կօպէկ վճարով պուդին։

ՏՕԿԻՕ։ («Րէյտ. գործ.»)։ Սէուլի պաշտօ-նական լրագրում հրատարակված է Եապօնիայի և Կօրէայի միջև կապած արձանագրութեան

լիակատար բնագիրը. արձանագրութեան համաձայն, Կորէյան անվաւեր է համարում Ռուսաստանին տրված կօնցէսիաները, որոնց թըւում և այն կօնցէսիան, որի հիման վրա Կորէյան հրաժարվեց Կուինդօ կղզին օտարացնելու իրաւունքից, և ապա կօնցէսիաներ բարածուխ մշակելու համար Րօզօվի կղզու վրա և, վերջապէս, անտառային կօնցէսիաներ Դաժէլէտ կղզու վրա և Տումէնի, Ուլայի և Եալուի հովիտներով:

ԲԵՐԼԻՆ: Վիլհէլմ կայսրը ճանապարհ ընկաւ Բրէմէնհաֆէն, որտեղից կերթայ ճանապարհորդելու Միջերկրական ծովով:

ՎԻԷՆՆԱ: «Պօլիտիշէ Կօրրէսպօնդէնց» լրագրին հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ համաձայնութիւնը Թիւրքիայի և Բօլգարիայի միջև աջողութեամբ հասցրված է մինչև վերջ. նա, ի միջի այլոց, վերաբերում է բաշխման հարցին ըստ ազգութիւնների: Բօլգարիան պարտաւորվում է առանձին խստութեամբ առաջըն առնել կօմիտէտների յեղափոխական գործունէութեան դէմ և արգելել պայթող նիւթերի ներմուծումը Թիւրքիայի սահմաններում:

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ: Մասնաւոր անձանց նախաձեռնութեամբ կազմվեց հնարաւոր օգնութեան նոր տեսակ ազգաբնակութեան կողմից. նուիրվում են հողով լցված տոպրակներ հողային կառուցումների համար:

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ: Փետրվարի 26-ին, առաւօտեան $6^1/_2$ ժամին եապօնական 14 նաւերից բաղկացած էսկադրան կրակ բացեց Լեաօտէշանի կողմից մեր պահապան ականաւորների վրա, իսկ $8^1/_2$ ժամին սկսեց ռմբակոծել բերդը: Բատարէաները եռանդով պատասխանում էին: Եապօնական վեց նաւեր հեռացան Լեաօտէշանի ետևը, որտեղից վերաձիգ կրակով շարունակում էին ռմբակոծել բերդը: Մի ռումբ պայթեց մասնաւոր հաւատարմատար Սիդօրսկու տնից 8 սաժէն հեռաւորութեամբ. ռումբի կտորով սպանվեց զինուորական քննիչ փոխգնդապետ բարօն Ֆրանկի ամուսինը և նոյն սենեակում գտնվող Սիդօրսկին. սպանված է տիկին Վալէրիչ, կրծքում վէրք ստանալով. հիւանդանոց բերվելուց յետոյ վախճանվեց: Բացի դրանից սպանվեց մի չինացի. ծանր վիրաւորված են կառապան Դէմին և մի քանի չինացիներ. թեթև վէրք է ստացել Ոսկէ Սարի վրա լէյտենանտ Վախտին. վիրաւորված են երկու զինուորներ. մարտկոցի վրա վիրաւորված է մի զինուոր. Էլէքտրական Ուտեսի վրա և Նօվիյ քաղաքում վիրաւորված են երկու հրացանաձիգ: Մի ռումբով ջնջվել է եապօնական մի զրահակիր նաւ. երևում էր թէ նա ինչպէս կամաց էր գնում և ուժեղ շոգի արձակում: Թշնամին նետել է մինչև 200 հատ 12 դիւյմանոց ռումբեր: Ժամը 12 և 45 րօպէին ռմբակոծութիւնը դադարեց և թշնամու էսկադրան հեռացաւ: Այսօր խաղաղ է:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ

27 փետրվարի

Բօրսայի դիսկօնտը	6—$7^1/_2$% ր.
Պետական 4% րենտան	$93^1/_8$ — »
I Խաղար. տոմսերը	354— — »
II » »	331— — »
III » »	250— — »
Թիֆլիսի քաղաք. Կրեդիտ. Ընկ.	— — — »
Բագուի » » »	— — — »
Թիֆլիսի հող. բանկի 5%	— — — »
» » » $4^1/_2$%	— — — »
Բագուի Նաւթ. Ընկ.	398— — »
Կասպիական Ընկ.	4650 — »
Մանթաշեան և Ընկ.	170— — »

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գր. Տէր-Գրիգորեանց

Վերադարձաւ արտասահմանից և նորից ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825. (ամեն օ.) 10—15

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւնը 9—11 ժ. առաւօտը և 5—7 ժ. երեկոյեան:

Վելիամինօվսկայա փողոց, տ. Սաֆարօվի, № 13. (չ. ու. կ.) 16—50

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ 1903 թ. յայտարարել էի «Մշակի» 203 և 211, «Առողջ. Թերթի» 4—5 և 6 համարներում, թէ շուտով տպագրութեան կը յանձնվեն I «Քահանայական խնդիր», II Թուցիկ ակնարկ» Նուխու գաւառի ուղիղխօս և թերախօս հայերի և հայից դարձած թուրքերի մասին: Բայց չը կարողացայ տպագրութեան յանձնել: Ապագայ թիւրիմացութիւններին տեղիք չը տալու համար, խնդրում եմ այն յարգելի անձերին, որոնց ես դիմել էի առանձին տպագրած թերթիկներով, որ բաժանորդագրութեամբ նպաստեն ինձ: Հասցնել ինձ մինչև մարտի 15-ը բաժանորդների անուանացուցակն ու գոյացած դրամները:

1—1 Ղազարոս քահ. Յովսէփեան

ԱՂԹԱԼԱՅՈՒՄ

Կարսի գծի վրա, Աղքալայի հանքերի Ֆրանսիական ընկերութեան մօտ ծախվում է ամառանոցի համար գետին՝ 1250 քառ. սաժ.: Տեղեկանալ՝ Կօրգանօվսկի փողոց, № 5, բնակարան Պրեվիտերի: 4—4

Հ Ր Ա Ւ Է Ր

Կիրակի, ամսիս 29-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, ս. պատարագից յետոյ՝ Թանդոյեան ս. Աստուածածին եկեղեցում լինելու է ծխականների ընդհանուր ժողով, երեցփոխ պ. Խաչատուր Տէր-Մարգարեանցի 1903 թւականի երեցփոխանական հաշիւները ստուգելու և ապա նոր երեցփոխի ընտրութիւն կատարելու համար: Ուստի սրանով յարգոյաբար յայտնում եմ նոյն եկեղեցու պ.պ. ծխականներին որոշած օրը և ժամին շնորհ բերել յիշեալ եկեղեցին ժողովին մասնակցելու:

Գործակալ բ. մասի եկեղեց. հայոց Թիֆլիսի՝ Ղևոնդ քահանայ Մամիկոնեանց

(ո. շ. կ. 3—3

!!ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ!!

Լոյս տեսաւ

ԵՂԲ. Գ. ԵՒ Մ. ՓՐԻԴՕՆԵԱՆՆԵՐԻ

Կովկասեան Ամենամեծ

Տ Ն Կ Ա Ր Ա Ն Ի

պտղատու ծառերի պատկերազարդ կատալօգը: Տնկարանը գտնվում է Անդրկովկասեան երկաթուղու ՍԿՐԱ կայարանի մօտ

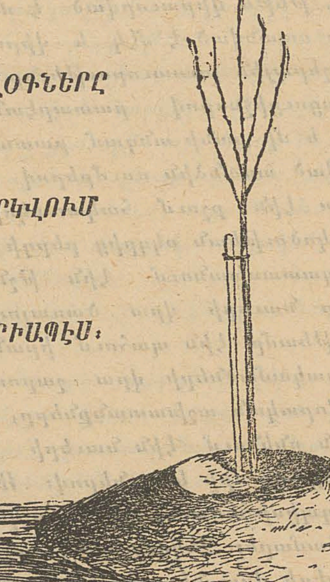

ԿԱՏԱԼՕԳՆԵՐԸ

ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ

ԵՆ ՁՐԻԱՊԷՍ:

Պահանջները ուղղել հետևեալ հասցեով. М. Е. Придонову, въ Тифлисѣ, Сергіевская, 11.

(հ. կ.) 9—12

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Աշակերտաց համար

1. Դասատետր կրօնի	ա.	տարի	. —	25
2. » »	բ.	»	. —	20
3. » »	գ.	»	. —	30
4. Հին-ուխտ	դ.	»	. —	35
5. Նոր-ուխտ	ե.	»	. —	40
6. Գործք առաքելոց	գ.	»	. —	40

Ուսուցչաց համար

7. Ուղեցոյց կրօնի—հին-ուխտի (սպառ.)	— —
8. » » —նոր-ուխտի	. 2—50
9. Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ.	1—50
10. » » » Ե. »	— 50

Ինձ դիմողները ստանում են 1) 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղչ:

Կարելի է դիմել—1) ինձ (коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля և 3) Книжный магазинъ «Гуттенбергъ».

55—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

Նոր լոյս տեսան

1) 1500 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ
(404—1904)

Հայոց տառերի գիւտը: Գինն է 20 կ.:

2) Ժան Ժակ Ռուսօ. ԷՄԻԼ Ա. հայ թարգմանչի ընդարձակ առաջաբանով: Գինն է 50 կ.:

Գումարով գնողներին 20% զեղչ: Դիմել՝ Ներսիսեան դպրոց—Իսահակ Յարութիւնեանցին:

(ե. հ. կ.) 3—3

Շուտով լոյս կը տեսնի

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

երրորդ գիրքը

ՃԱՊՕՆԻԱ

կամ Ծագող արեգակի երկիրը

հեղ. Շրէյդէրի.

Պատկերով և քարտէզով. գինն է 25 կոպէկ:

Լոյս տեսաւ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Ի Տ Ա Լ Ի Ա Յ Ո Ւ Մ

Քանի մի պատկերներով (արտասահմանում պատրաստված)

Գինն է՝ 1 ր. 50 կ.

Դիմել՝ «Գուտտենբերգ» և «Կենտրոնական» գրավաճառանոցներին, կամ հեղինակին՝ Тифлисъ, Редакція «Мурчъ» 6—10

ТАБАЧНЫЙ МАГАЗИНЪ „ГАВАННА„

Тифлисъ Головинскій Проспектъ № 3

Имѣю честь увѣдомить г.г. Курящихъ, что мною **получены** новыхъ сортовъ **СИГАРЫ** приготовленныя изъ **Гаванскаго табаку** по спеціальн. заказу въ Россіи. Цѣль заказа моего въ Россіи заключалась въ томъ, что провозныя сигары изъ-за границы оплачиваются высокой пошлиной и тѣмъ недоступны потребителямъ, благодаря чему при одинаковомъ качествѣ стоимость весьма доступна

ЦѢНЫ

Гопла	10 штукъ	3 р.	25 штукъ	7 р. 50 к.
Вента	10 ш.	2 р. 40 к.	25 ш.	6 р.
Флорондъ	10 ш.	2 р. ,,	25 ш.	5 р.
Выташъ	10 ш.	1 р. 60 к.	25 ш.	4 р.
Веритасъ	10 ш.	1 р. 30 к.	25 ш.	3 р. 25 к.
Амондъ	10 ш.	1 р. ,,	25 ш.	2 р. 50 к.
Аліанцо	10 ш.	,, 80 к.	25 ш.	2 р.
Премондъ	10 ш.	,, 60 к.	25 ш.	1 р. 50 к.
Винцидоръ	10 ш.	,, 50 к.	25 ш.	1 р. 25 к.
Полка	10 ш.	,, 45 к.	25 ш.	1 р. 15 к.
Гіого	10 ш.	,, 40 к.	25 ш.	1 р.

А также Табакъ и Папиросы Фабрики „Левъ“ и др. извѣстн. фирмъ Большой выборъ мундштуковъ, трубокъ, папиросныхъ гильзъ, портмонэ кошелки, портсигары и др. принадлежностей для г.г. курящихъ

Купившимъ на 25 р. дѣлается скидки 10%

Յարգանօք՝ Սարգիս Մարիկեանց.

Цѣны безъ запроса:

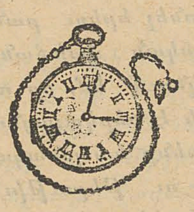

40% խնայողութիւն է ունենում ամեն մարդ: Պահանջեցէք և համոզվեցէք: Ընտրովի հաւաքածուներ 12 արժէքաւոր իրերից միայն 5 ր. 25 կ.-ի:

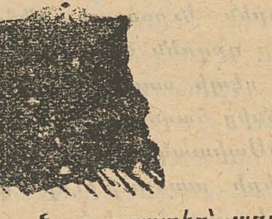

Կանանց իրեր. գրպանի հիանալի ժամացոյց սև ագռաւագոյն պողպատից՝ առանց բանալու լարվող-րըմօնտուար, ժամացոյցի հետ վզի շղթայ նոր ոսկուց, հիանալի բրօշկա 84 պրօբի արծաթից նորագոյն պարիզեան ձևով, նոյն տեսակի գեղեցիկ մատանի, 6 հատ 84 պրօբի արծաթէ բրելօկներ պարիզեան գործ, արծաթաջրած կամ նոր ոսկուց ապարանջան էլեգանտ ձևով շինված, կաշէ դրամաքսակ 5 բաժանմունքով, մեքենայական կողպէք, որը պարունակում է իր մէջ կաուչուկէ մի կնիք անուան, հայրանուան և ազգանուան:

Նոյն 12 իրերն անձայն ժամացոյցով 6 ր. 50 կ.
» » » արծաթէ ժամացոյցով 8 » 50 »
» » » 56 պրօբանի ոսկէ կանացի անձայն ժամացուցով 20 » — »

Տղամարդկանց իրեր. 12 արժէքաւոր իրեր միայն 5 ր. 50 կ.: Գրպանի հիանալի ժամացոյց սև ագռաւագոյն պողպատից, պինդ կազմով, րեմօնտուարով՝ 36 ժամում մի անգամ լարվող, նուրբ շղթայ բրելօկով՝ Հաւատ, Յոյս և սէր, կողմնացոյց կամ բինօկլ պէքանտ տեսարաններով, մի զոյգ օսլայած շապկի թևի կոճակներ (զապօնկա) նորագոյն և նուրբ կրկնակի բանուածքով, նոյն տեսակի քորոց ամենանուրբ ճաշակով, 6 հատ 84 պրօբանի արծաթէ բրելօկներ ամեն ձևի, կաշէ դրամապանակ 5 բաժանմունքով, մեքենայական կողպէք, որ իր մէջ պարունակում է պատուէր տալու անուան, հայրանուան և ազգանուան համար մի կնիք:

Նոյն խումբ իրերն անձայն ժամացոյցով . . . 6 ր. 50 կ.:
» » » » » ամերիկական նոր ոսկուց 6 » 50 »
» » 84 պրօբի արծաթէ անձայն ժամացոյցով . . 8 » 50 »
» » 56 » ոսկէ ժամացոյցով . . . 40 » — »

Նոյնպէս խումբ առարկաներ աւելացրած մի հատ «Սիմֆօնիա» մուզիկայի հեյլիխաւոր արկղ,, որը նուագում է լաւագոյն կոմպօզիտօրների գրուածքներից հնչուն ձայնով՝ 2 ր. 50 կ. աւելի արժէքով:

Ժամացոյցներն ուղարկվում են լաւ փորձելուց յետոյ, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ:

Պատուէրներն ուղարկվում են անմիջապէս վերադիր վճարով և առանց զրաւականի:

Դիմել. Складъ часовъ золотыхъ и брилліантовыхъ издѣлій Ш. Биткеру, Варшава, Маршалковская улица № 13а.

կ. 1—8

Ա Ռ Ե Ւ Տ Ր Ա Կ Ա Ն Տ Ո Ւ Ն

„ՍՏՈՒԿԷՆ ԵՒ ԸՆԿ.“

Բ Ա Գ Ո Ւ

Իր սեփական պահեստներում մեծապէս ունի

Երկաթ ամեն տեսակի և ձևի (Листовое, резервуарное, сортовое, фасонное, кровельное и оцинкованное) երկկողանի երկաթէ գերաններ, ջրհան մեքենաներ «Կամերոն» և «Դուպլէքս». ուստական գազային խողովակներ (станки токарные, сверлильные, строгальные и др.) և դրանց զօդաւորող մասեր, ֆիտինգներ և այլն: Դուրգեր զանազան տեսակի, Թաղպատ՝ գուբեր, կարոցներ և գործիքներ շինելու համար: Մետաղեայ փոկեր, աղբիս տնհալ (согнеупорный), «Դիլենբոյգ» և կաւ, բեռոններ (заклепки котельныя, пистонныя): Գամեր զանազան տեսակի, պտուտակներ (болты) և գայկաներ, պղինձ թերթաւոր և կարթներով, պղնձէ խողովակներ, թուջէ ասֆալտած (асфалтированныя) խողովակներ ջրուղիների համար և դրանց զօդաւորող մասեր: Պարագաներ (арматура) պղնձեայ, Ճնաց ձօղաւոր, արճիճ թերթաւոր և կարթներով, զինկ թերթաւոր և այլն: Գործիքներ զանազան տեսակի, բետոնէ առարկաներ, ցեմենտ. նմանապէս տեխնիքական ամեն բրօնզեայ և ձուլածոյ: Գործիքներ զանազան տեսակի, մետաղներ և իրեր:

Ներկայացուցիչ է

ՌՈՒՍՏՕՆ ՊՐՕԿՏՕՐ և ԸՆԿ.

Շոգեմեքենաներ
Կերօսինեայ } շարժիչ մեքենաներ
Նաւթեայ
Շոգետարներ (локомобилы)
Արդուկներ (катки для шоссе)

ՌԻՔԱՐԴ ՄԱՅԵՐ

Ներկեր զանազան տեսակի
Արճիճեայ ճերմկուց (бѣлила)
Արճիճեայ սուսր (сурикъ)

ԳԵՐՄԱՆ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՆՆԵՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆԵՐԻ

Միակ ներկայացուցիչը

Խողովակներ առանց կարի, գազեայ, նաւթահորերի, ծխնելուզի և ջրարշխական: Նմանապէս և ամրակուռ խողովակներ խտացուցիչների համար (компрессоръ):

Կայմեր (мачты) անկար խողովակներից, ելեքտրական ուղիների լուսաւորութեան և այլ շինուածքների համար, մա սիւներ հեռախօսական, հեռագրական լարերի և շանթարգելների համար:

Ներկայացուցիչ է նմանապէս «Գանտկէ» «Էմիլ Լեպգարտ և ընկ.» և ուրիշ ընկերութիւնների ու հաստատութիւնների:

—

Ընդունում է լիովին կառուցումն տախտակի, բուրդ լուանող և ուրիշ գործարանների. նմանապէս ընդունում է պատուէրներ այլ և այլ տեսակ տեխնիքական պիտոյքների վերաբերեալ:

Իւրաքանչիւր հարցերին պատասխանում է անմիջապէս:

Արժէքների ցուցակները ուղարկվում են ձրիաբար:

(կ. 1 ամ.)